

Norconsult AB
Trädgårdsgatan 14
702 12 Örebro

Datum: 2020-10-14
Vår referens: 2019/1431/14.1
Er referens: 106 14 47

elin.andersson@norconsult.com

Yttrande över samrådsunderlag Almbro grunddamm

SMHI har tagit del av rubricerade samrådsunderlag och har följande synpunkter. Yttrandet är avgränsat till SMHIs grundnätsstation Almbro för vilken SMHI tidigare lämnat synpunkter, se bifogat svar. Följande synpunkter ska ses som tillägg och förtydliganden till SMHIs tidigare svar.

Enligt samrådsunderlaget framgår det följande: ”Direkt uppströms dammen, på den södra stranden, har SMHI en mätstation där vattenflödet i Täljeån registreras kontinuerligt. Den låga sjöandelen där riktigt låga flöden är vanligt förekommande gör att Täljeån till ett lämpligt vattendrag för att analysera just låga flöden och som stöd för att förvarna om låga eller höga flöden. Övervakningen av vattenföringen i Täljeån har därför ett stort regionalt värde.

Projektet bedöms överensstämma med de strategier och ambitioner för naturområden, vattenområden, friluftsliv med mera. som framgår av Örebro kommuns översiktsplan. Föreslagna åtgärder innebär att närboende kommer att påverkas, framförallt av förändrat vattenstånd. Påverkan bedöms sammantaget som positiv. Projektet innebär att vattenflödet inte längre kan mätas vid Almbro. Ifall fortsatt övervakning av vattenföringen i Täljeån prioriteras behöver SMHIs mätstation flyttas.”

Denna slutsats är korrekt. SMHI nyttjar dammen i Almbro som tröskel för en av Sveriges grundnätsstationer. För detta är SMHI beroende av att det fortsatt går att mäta vattenföringen med stor noggrannhet även vid låga flöden vilket inte är möjligt med den lösning som presenteras i underlaget. Stationen används som representativ station för ett stort geografiskt område och är alltså av stor regional betydelse framför allt för analyser av vattenbrist nu och i framtida klimat. Genomförs åtgärderna som föreslås i underlag så riskerar regionen att sakna de mätningar som är tänkta att utgöra grund för framtida analyser av vattenbrist. Uppenbarligen har sökanden fått uppfattningen att det är enkelt att ersätta stationen vilket inte är fallet. För att förtydliga detta för sökanden så listas nedan de krav som ställs vid etablering av ersättningsstation:

- En ny sektion måste vara möjlig att hitta. Det är på få platser i våra vattendrag som det finns bra sektioner för att mäta låga flöden. Det krävs alltså att det går att hitta en plats med liknande förutsättningar (ex. låg sjöprocent) och som har en distinkt tröskel i vattendraget. Småsten är tyvärr inte tillräckligt stabilt för att mäta låga flöden. Det finns alltså en risk att en ersättningsplats inte är möjlig att hitta. Detta har inte utretts av sökanden.
- Om en ersättningsplats hittas tar det minst tre-fem år innan stationen i Almbro kan utrivras. Detta eftersom det tar tid att upprätta den nya stationen och de samband som krävs för att stationen ska kunna leverera kvalitetssäkrad data. Flöden i olika register behöver inträffa innan stationen kan tas i drift.
- Kostnaden för att "flytta" stationen, d.v.s. bygga ny station på annan plats, avveckla befintlig och upprätta de samband som krävs uppgår till knappt 500 000kr.

Det är alltså ett inte helt obetydliga konsekvenser och kostnader för samhället att riva ut och ersätta en grundnätstation. Underlaget borde innehålla en utredning kring om ny mätplats är möjlig att hitta och om inte en beskrivning av effekterna av att stationen rivs ut. Att regionen riskerar att stå utan mätningar som kan användas som grund för att bedöma och analysera framtida situationer med vattenbrist berörs inte alls.

Som SMHI skriver i föregående svar så har SMHI i tidigt skede informerats om planerna på eventuell utrivning. SMHIs önskan var då att det i dialog med sökande tas fram alternativ på tröskel som fungerar tillfredställande för både uppvandrande fisk och som möjliggör fortsatta flödesmätningar på platsen. Tyvärr har SMHI inte fått någon återkoppling på föregående yttrande och dialogen har helt uteblivit från sökanden. Vandringshinder är ett problem som måste lösas och tvärtom mot vad sökanden skriver (*"Ett avlägsnande av dammen är en förutsättning för att återställa och tillgängliggöra lekområden"*) så tror SMHI att det är fullt möjligt att välja en lösning som möjliggör att båda samhällsintressena kan samsas på platsen. Detta har redan genomförts på andra platser och möjligheten att göra detta det i Almbro borde vara självklar att utreda. SMHI var och är beredd att tillsammans med sökande utreda alternativa lösningar för att uppnå både fria vandringsvägar samtidigt som Sveriges underlag för analyser av vattenbrist i ett framtida klimat inte påverkas. Innan ansökan tas vidare krävs alltså djupare dialog och gemensamma beslut mellan SMHI och sökande.

Om sökanden inte är öppen för att utreda lösningar som gör att olika samhällsintressen kan samsas på platsen utan fasthåller att en utrivning är enda lösningen så är det SMHIs bedömning att detta kommer att påverka Sveriges förmåga att analysera framtida vattenbristsituationer. SMHI vill därför verkligen poängtera vikten av att en dialog förs och en gemensam lösning hittas. Om ansökan beviljas yrkar SMHI på ersättning för kostnader att utreda och, om förutsättningar finns, upprätta en ny station på annan plats med motsvarande 500 000 kr.

SMHI vill slutligen komplettera underlaget med information om dammfundamentets skick. Enligt underlaget framgår det att *"Dammen har inte besiktats formellt men vid lågvatten syns tydliga skador på dammen särskilt i södra landfästet där den både är sprucken och underminerad"*. SMHI besiktigar och underhåller regelbundet de

dammfundament som utgör trösklar vid Sveriges grundnässtationer och kan bekräfta för sökanden och andra intressenter att detta dammfundament är i gott skick. Det finns några ytliga skador men inget som påverkar fundamentets funktion att hålla vatten.

Tf. avdelningschef Ulf Christensen har beslutat i detta ärende som beretts av Lena Eriksson Bram, Urban Martinelle, Mikael Lennermark och Martin Köhler.

För SMHI

Ulf Christensen
Tf. chef avdelning Samhälle och säkerhet